

Het gaat hier niet om illusionistische trucs die een voorstelling, die mogelijk niet levendig is, toch leven in te blazen. Door performers rechtstreeks te laten interveniëren, wijzigt men radicaal het verband dat ontstaat tussen wat zich op de scène afspeelt en de toehoorders. Men zou kunnen zeggen dat een klank een klank is, of die nu vastgelegd op een geluidsdrager of live gespeeld wordt, maar het ‘contract voor spektakel’, om het zo te noemen, is in de twee gevallen verschillend. Terwijl een uitzending in het donker twee totaal van elkaar gescheiden ruimtes met elkaar confronteert (die van het hoorspel en die van de zaal), doet de creatie van een scenische ruimte dienst als interface, als doorgang tussen de echte ruimte waar het publiek zich bevindt en de virtuele ruimte van de band of de plaat. Het blazende geluid van de saxofoon bevindt zich in zekere zin halverwege tussen de lach of de hoest van de kijker en het opgenomen geluid. Het voorwerp dat live wordt gebruikt, zorgt voor een opening in de muur of het doek dat de verbeelding van de realiteit scheidt. Het komt tevoorschijn uit het hoorspel zoals de held in de film *The Purple Rose of Cairo* van Woody Allen uit het filmscherm komt om het echte leven mee te maken. De mise-en-scène dient hier om twee vreemde werelden dichter bij elkaar te brengen door de grenzen ertussen minder ondoordringbaar te maken.

Het hoorspel, tussen filmprojectie en muziekconcert.

Deze case study toont twee richtingen die een geluidskunstenaar kan uitgaan op het moment dat hij zijn werk voorstelt: die waarin het hoorspel binnen dezelfde familie als de cinema wordt gerangschikt, en die waarin het binnen de muziek een plaats krijgt.

In het eerste geval is men van mening dat de geluidscreeatie op zich volstaat en dat het uitzenden ervan in een zaal op zich een voorstelling creëert, waarbij het niet nodig is om nieuwe elementen live te laten interveniëren. Een visuele component zou niet alleen geen toegevoegde waarde zijn voor het hoorspel, het risico bestaat dat het de aandacht van de luisteraars afleidt (traditioneel primeert het zicht namelijk op het gehoor) of hen beelden oplegt die ze misschien niet zelf zouden hebben gecreëerd als ze

hun verbeelding hadden kunnen laten werken.

In het tweede geval is men van mening dat de geluidscreeatie het uitgangspunt is, maar dat het bemiddeling nodig heeft. Net zoals een vertolker van klassieke muziek niet kan doen alsof men hem niet ziet en een houding moet aannemen die een bevoorrechte band met het publiek creëert, moet de performer in een hoorspel strategieën ontwikkelen opdat zijn werk een visueel aspect zou bieden dat hem veeleer van dienst is dan hem benadeelt. Aangezien ik beide richtingen heb verkend, kan ik zeggen dat er geen goede en slechte is, geen legitieme of illegitieme (laten we dit soort beoordelingen overlaten aan de hoeders van wat *aesthetically correct* is). Beide zijn interessant en laten verschillende elementen van de vorm ‘hoorspel’ tot hun recht komen. Deze vorm is boeiend voor de kunstenaar, precies omdat hij zich leent voor zeer uiteenlopende benaderingen: het hoorspel kent geen orthodoxen, voor elk nieuw werk dient een dispositief uitgevonden te worden, in functie van het betreffende thema en de stijl. Het aantal mogelijkheden ten opzichte van andere, meer geformatteerde genres, kan verbijsterend zijn, maar moet beschouwd worden als een formidabele kans! Het hedendaagse hoorspel heeft sinds haar ontstaan in de jaren zestig een geschiedenis (zie hoger), maar is niet vastgeroest in de regels die de entertainmentindustrie en haar instituten aan de cinema of de muziek hebben opgelegd. De vraag naar de theatraliteit van het hoorspel moet open blijven. Ze bestaat als een vat vol mogelijkheden, maar deze kunnen op duizend verschillende manieren uitgewerkt worden.

Zoals we gezien hebben, is iets wel of niet tonen in beide gevallen een artistiek statement dat pertinent kan zijn. Het is aan de kunstenaar om de voorstellingswijze te bepalen die het best bij zijn werk past: tussen de soberheid van het frontaal afspelen in het donker en een ruimtelijke mise-en-scène die nauwer aansluit bij de podiumkunsten.